

Nore og Uvdal kommune
Sentrum 16
3630 RØDBERG

Saksbehandler, innvalgstelefon

Håvard Kristoffersen, 22003653

Dette brevet er fra Statsforvalteren som
frem til 31.12.2020 het Fylkesmannen

Dispensasjon til restaurering av steinbu og tilbygg i Elsjåholet ved Bjornesfjorden i Hardangervidda nasjonalpark

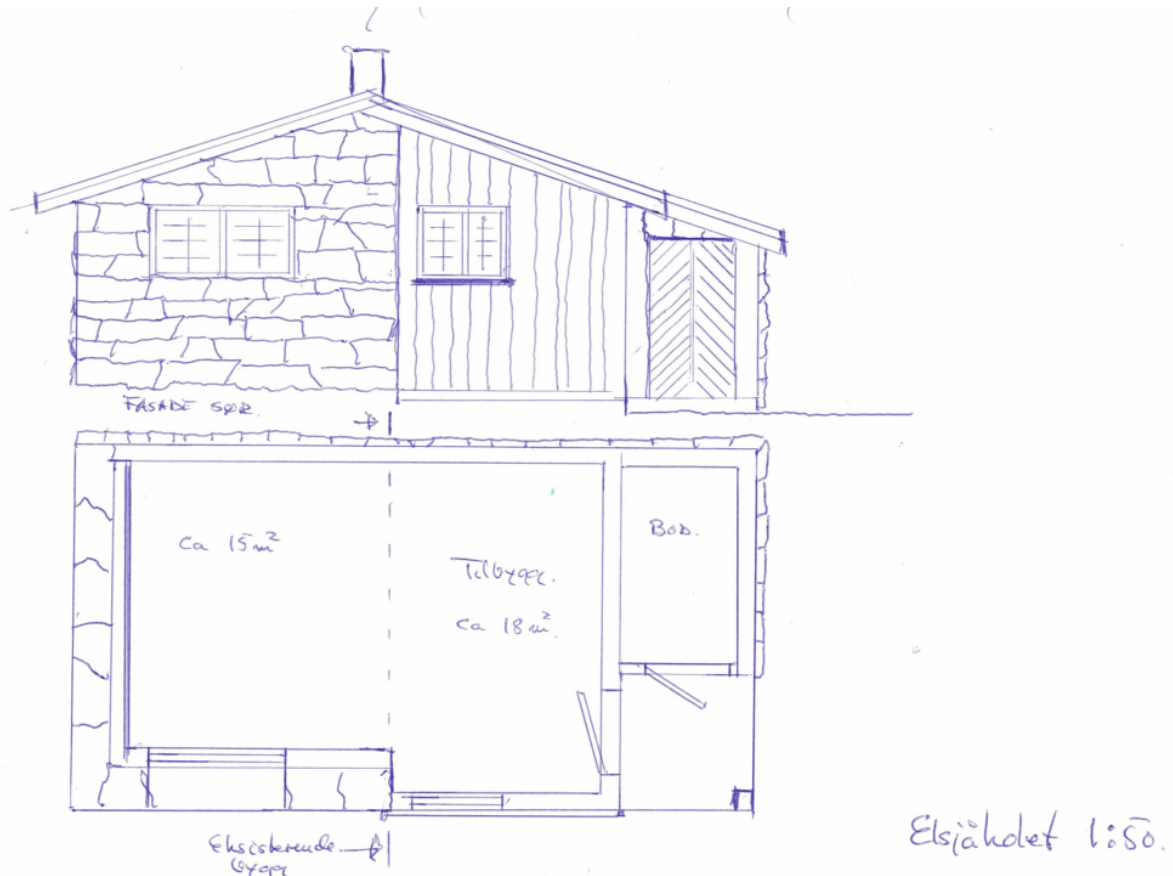
Statsforvalteren gir dispensasjon til restaurering av steinbu og tilbygg i Elsjåholet ved Bjornesfjorden i Hardangervidda nasjonalpark med hjemmel i verneforskriften § 4.3.1 bokstav e og f. Det er stilt vilkår til vedtaket.

Bakgrunn for saken

Vi viser til søknad fra Tor Løvtuen mottatt av Nore og Uvdal kommune 12.01.2021 om oppføring av tilbygg til driftshusvære ved Bjornesfjorden i Hardangervidda nasjonalpark. Saken ble sendt til oss i brev datert 18.1.2021 hvor kommunen ber om behandling etter verneforskriften.

Tor Løvtuen søker om å utvide driftshusværet i Elsjåholet med adresse Byen 13 på sørsiden av Bjornesfjorden. Det er en steinbu som har blitt oppført i gammel tid og restaurert senest på 1970-tallet. Det er et behov for både å utvide bygget og restaurere gammel del, for å få bygningen funksjonell for næringsutøvelsen som utføres av eier. Steinbua er et driftshusvære for en sjettepert i Bjornesfjorden og vil kunne komplettere behovet som ligger i fisket. Søker fisker ca. 3-400 kg ørret i året med en omsetning på 100-150000 kr årlig. Bua er delvis gravd ned i bakken, noe som gir en stabil kjølig oppbevaring av fisken. Ifølge søker vil ikke utvidelsen av bygget påvirke det visuelle inntrykket i stor grad, siden det i all hovedsak vil ligge gravd ned i terrenget og materialene vil harmonere med omkringliggende vegetasjon. Fasaden ligger sørvendt i noe kupert terreng og innsynet fra fjorden vil bli lite påvirket. Bygningen har i dag et areal på 15 m², mens etter tilbygg vil bua ha et samlet areal på 33 m².

Bakveggen i eksisterende bygg skal utbedres og samtidig murt bakvegg for tilbygg. Tilbygget vil bli oppført i systemblokk og reisverk, hvor reisverket vil bekles med ukantet panel og muren forblendes med stein. Taket vil bygges i samme møneretning som eksisterende bygg.

Tegninger av eksisterende steinbu med foreslått tilbygg.

Høring

Søknaden ble sendt på høring i epost datert 25.1.2021 til Viken tilsynsutvalg, Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet, Viken fylkeskommune og Statskog som sendte saken videre til Øvre Numedal Fjellstyre. Fristen for uttalelser ble satt til 15.2.2021.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Aktsomhetskart for flom viser at området er potensielt utsatt for flom. Det går ikke frem hvilken tiltaksklasse dette bygget vil komme i, jf. TEK17 §7-2, for tilbygg se spesielt 5. ledd. Før det gis dispensasjon til tiltaket bør det gjøres en konkret og etterprøvbar vurdering av sikkerheten mot flom ut fra de lokale forholdene. Historiske flomhendelser kan legges til grunn. I området er det beskrevet flom og flomskader. Dersom man vet noe om det høyeste flomnivået de siste 50-70 årene, kan man si at etableringa av bygg over dette nivået vil ligge sikkert mot en 20-årsflom. Kommunen må foreta en konkret vurdering av om det foreligger særlige grunner for å gi dispensasjon.

Vedtak om dispensasjon bør ha en god begrunnelse ut fra de konkrete forholdene som er knytta til saken, for å unngå at det blir skapt en uheldig presedens. Kommunen er videre ansvarlig for at § 28-1 i plan og bygningsloven blir oppfylt. Kommunen må derfor påse at det ikke gis godkjenning til utbygging i fareområder.

Øvre Numedal fjellstyre

Fjellstyret kan ikke se at et tilbygg til en eksisterende fiskebu skal være til hinder for bruksinteressene i allmenningen, så lenge arealet forholder seg innenfor forvaltningsplanens rammer. Øvre Numedal Fjellstyre har derfor ingen merknader til omsøkt tiltak.

Statskog

Statskog ser behovet for å utvide bygningen for å utføre det fisket som drives i Bjornesfjorden. Likevel må tilbygget tilpasses slik at det ikke bryter med steinbua sitt opprinnelige utseende. Statskog kan godkjenne tiltaket med krav om at steinbua blir matrikkelført.

Viken fylkeskommune

Eksisterende bygg er ikke registrert som SEFRAK-bygg, men det er ønskelig med følgende standardtekst innarbeidet i vedtaket: «Dersom det under anleggsarbeider treffes på automatisk fredete kulturminner, eksempelvis i form av helleristninger, brent leire, keramikk, flint, groper med trekull og/eller brent stein, slagg etter jernfremstilling etc., skal arbeidet øyeblikkelig stanses og fylkeskommunen varsles, jf. lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, (kulturminneloven) § 8.»

Når det gjelder landskap og hensyn til strandsone kan det vurderes å stille vilkår om at tilbygg skal plasseres slik at ikke tilbygg kommer nærmere vannet enn dagens bebyggelse. Sånn som det er lagt opp nå er tilbygget nærmere vannet enn dagens bebyggelse. Dette kan utfordre hensynet til strandsone. Området er også kartlagt som et svært viktig friluftslivsområde i kommunens friluftslivskartlegging. I tillegg kan det være hensiktsmessig å stille vilkår om utforming: tilbygget skal ha et naturtilpasset uttrykk med bruk av avdempede farger som jordfarger, og det skal benyttes naturmaterialer. Ellers anbefales at man vurderer mulig presedensvirkning og konsekvenser av dette.

Lovgrunnlag

Søknaden er behandlet etter forskrift av 10. april 1981 om vern for Hardangervidda nasjonalpark og naturmangfoldloven. Formålet med nasjonalparken er å ta vare på en del av et særlig verdifullt høyfjellsområde på en slik måte at landskapet med planter, dyreliv, natur- og kulturminner og kulturmiljøet blir bevart, samtidig som området skal kunne nyttes til landbruk, naturvennlig friluftsliv og naturopplevelse, jakt og fiske og undervisning og forskning.

Landskapet er verna mot utbygninger, jf. § 4.1.1. i verneforskriften. Det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nybygg eller større tilbygg til eksisterende bygninger, i særskilte tilfeller i forbindelse med landbruksutnytting, jf. § 4.1.3 bokstav e i verneforskriften. I henhold til § 4.1.3 bokstav f kan det gis tillatelse til restaurering av steinbuer. Dette betyr ikke at du har krav på tillatelse. Det er opp til Statsforvalteren å vurdere om søknaden gir grunn til å gi tillatelse i dette tilfelle.

Det følger av naturmangfoldloven (nml) § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal ligge til grunn som retningslinjer ved behandling av søknaden. Dette innebærer at kunnskapsgrunnlaget i saken skal være tilstrekkelig. I tillegg skal prinsippene om føre-var, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse og miljøforsvarlige driftsmetoder vurderes.

Statsforvalterens vurdering

I henhold til forvaltningsplanen for Hardangervidda kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til nybygg eller større tilbygg i særskilte tilfeller i forbindelse med landbruksutnytting, utnytting av

statsallmenning eller drift av turisthytte. Ved oppføring av ny bygning i tilknytning til eksisterende bygning skal en påse at det blir en god balanse mellom estetiske verdier og de formål nybygget skal tjene. Gjeldende definisjon av landbruk i verneområdene følger av veilederen Kommuneplanens arealdel T1225 pr. 01.11.01 revidert utgave, T 1382, som gjaldt ved siste endring av verneforskriften 31. mai 2002: "Begrepet stedbunden næring er knyttet til bygninger/anlegg som det av hensyn til driften av primærnæringen er nødvendig å plassere på stedet.

For at stedbunden næring skal være aktuelt, må det være tale om en reell og inntektsgivende næringsvirksomhet av noe omfang. Øvrige aktiviteter som for eksempel jakt, fiske, bærplucking og lignende som har preg av friluftsliv- eller fritidsaktivitet, eller som utgjør et naturtilskudd til egen husholdning, vil falle utenfor begrepet stedbunden næring." Ved vurdering av søknad om byggetiltak for landbrukseieendom skal mulighet for å høste ressursene på eiendommen innenfor begrepet stedbunden næring legges til grunn. Byggetiltaket må følge definisjonen av landbrukstiltak slik dette var definert ved siste revisjon av verneforskriften og tiltaket må begrunnes økonomisk som et landbrukstiltak. I tillegg skal forvaltningen ved vurdering av tillatelse legge et minimum av ressursgrunnlag til grunn for at det skal være grunnlag for nybygg eller større tilbygg. Ressurskravet for fiske er en årlig normalfangst på mer enn 250 kg fisk.

Verneområdene er delt opp i soner hvor Elsjåholet er innenfor teig 6, sentralvidda nord og øst. Formålet med teigen er å kunne opprettholde et relativt høyt bruksnivå for landbruk, jakt og fiske og tradisjonelt friluftsliv, men innenfor rammene av verneformålet. Samtidig skal villreinen skjermes i sine viktige vinterbeiteområder. I teigen kan det opprettholdes et relativt høyt bruksnivå for utnytting av private eiendommer og statsgrunn til landbruk, jakt, fiske og friluftsliv. All bruk og omfanget av bruken skal være innenfor rammene av verneformålet.

I Naturbase fra Miljødirektoratet er det registrert leveområde for villrein. Det må tas tilstrekkelig hensyn til villrein under byggingen. Det er derfor viktig at søker planlegger anleggsperioden og transporten slik at belastningen på området blir så liten og kortvarig som mulig. I Artskart fra Artsdatabanken er det ikke registrert trua eller sårbare arter i området ved Bjornesfjorden. Hardangervidda er Norges største nasjonalpark og huser natur- og kulturverdier av stor internasjonal verdi.

De viktigste verneverdiene er Europas største villreinstamme, et storslått og variert viddelandskap, et stort antall kulturminner fra alle perioder og en variert høyfjellsfauna med sårbare høyfjellsarter, store myr- og våtmarksområder med rikt fugleliv og sjeldne/trua arter, samt store og fiskerike vassdrag. I 100-metersbeltet langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. Vassdragene er viktige elementer i norsk natur.

Kommunedelplanen for Nore og Uvdal vest har fastsatt bestemmelser for byggegrense mot vassdrag. Det er i kommuneplanen ikke angitt unntak for driftsbygninger i landbruket. Av hensyn til de dokumenterte utmarksressursene som skal utnyttes, anser Statsforvalteren at hensynet bak byggeforbudet ikke blir vesentlig tilsidesatt. Vi vektlegger i vår vurdering at det i dag er bebyggelse på stedet og at utvidelsen er innenfor de rammer som forvaltningsplanen har fastsatt. Bebyggelsen er koblet mot dokumenterbart næringsfiske og vi anser det naturlig at slik bebyggelse av hensyn til næringsdriften er lokalisert i nærheten resursene som skal utnyttes. Kravet til kunnskapsgrunnlaget er oppfylt, og på bakgrunn av dette er det ikke aktuelt å legge vekt på føre-var-prinsippet i denne saken.

Når det gjelder den samlede belastningen på området er den relativt stor. Nasjonalparken er i bruk av mange ulike brukergrupper og næringsaktører. Det er et utbredt nett av stier og skiløyper, hvor

mange fører til betjente eller ubetjente turisthytter. Det er stølsgrender, steinbuer, private hytter, kjøresleper, fiskebuer og båtnaust innenfor verneområdet. Den største belastningen for verneområdet er menneskelig ferdsel, både organisert og uorganisert, samt motorferdsel. Ifølge retningslinjen for teigen kan det opprettholdes et relativt høyt bruksnivå for blant annet landbruk og fiske. Eiendommen disponerer i dag bygningsmasse med et samlet bebygd areal på 15 m². Samlet øvre arealgrense er 45 m², dersom det ikke gjelder nybygg knyttet til stedbunden næring. Samlet areal med foreslått tilbygg vil være på 33 m², altså godt under øvre grense.

Fisket på eiendommen er innenfor hva som kreves av ressursgrunnlaget for at det skal falle inn under begrepet stedbunden næring. Tilbygget vil bedre forholdene for oppbevaring av fisk på eiendommen. Det må imidlertid gis en konkret vurdering av flomforholdene før tiltaket kan iverksettes, jf. uttalelsen fra NVE. Dette er satt som et vilkår i vedtaket. Statsforvalteren vurderer også at tilbygget vil harmonere med omgivelsene forutsatt at vilkårene følges. På denne bakgrunnen vurderer vi at det kan gis tillatelse til tiltaket med hjemmel i verneforskriften § 4.1.3 bokstav e og f.

Vedtak

Statsforvalteren gir dispensasjon til restaurering av steinbu og tilbygg ved Elsjåholet i Hardangervidda nasjonalpark med hjemmel i verneforskriften § 4.1.3 bokstav e og f.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

- Tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ta hensyn til naturverdiene.
- Grunnmuren skal forblendes med naturstein.
- Tilbygget skal bekles med ukantet panel som males med avdempede farger som jordfarger.
- Vinduer behandles med mørke farger og taket skal tekkes med torv tilsvarende eksisterende steinbu.
- Alt rivningsmaterial skal fraktes ut av nasjonalparken.
- Byggearbeid og transport skal foregå effektivt for å redusere belastningen på verneverdiene.
- Dersom det under anleggsarbeidet treffes på automatisk fredete kulturminner, eksempelvis i form av helleristninger, brent leire, keramikk, flint, groper med trekull og/eller brent stein, slagg etter jernfremstilling etc., skal arbeidet øyeblikkelig stanses og fylkeskommunen varsles, jf. lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50, (kulturminneloven) § 8.
- Før bygging skal det gjøres en konkret og etterprøvbart vurdering av sikkerheten mot flom ut fra de lokale forholdene. Historiske flomhendelser kan legges til grunn. Kommunen må foreta en konkret vurdering av om det foreligger særlige grunner for å gi dispensasjon.
- Tiltaket skal utføres innen 31.12.2021.
- Straks etter ferdigstilling skal tiltakshaver rapportere utført bygging til Fylkesmannen. Rapporten skal inneholde bilder av det utførte arbeidet.
- Denne tillatelsen skal være tilgjengelig i felt, og kunne forevises oppsyn og politi.

Statsforvalteren har bare vurdert søknaden etter verneforskriften. Vi forutsetter at det innhentes tillatelser etter annet lovverk om nødvendig. Statsforvalteren vil eventuelt kunne komme inn igjen i saken i den forbindelse.

Klageadgang

Du kan klage på dette vedtaket til Miljødirektoratet innen tre uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal sendes til Statsforvalteren. Klagen må inneholde opplysninger om hvilket vedtak som påklages, årsaken til klagen, hvilke endringer som ønskes og eventuelt andre opplysninger som kan

ha betydning for vurdering av klagen. Partene i saken har adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Den som klager kan be om at iverksettelsen av vedtaket utsettes.

Med hilsen

Ellen Lien
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Håvard Kristoffersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Viken Tilsynsutvalg
Øvre Numedal fjellstyre
Viken fylkeskommune
Villreinnemda for
Hardangerviddaområdet
Statskog v/ Kristin Asdøl Midtmageli
Statens naturoppsyn v/ Lars Inge
Enerstvedt

Postboks 220 1702 SARPSBORG